

Kapitalizmin Gölgesinde Geleneksel ve Modern Toplum Tasviri: 'Asteriks: Roma Sitesi' Üzerine Bir İnceleme

Fatih BARİTÇİ*

ÖZ

Bu çalışmada 2014 yılında vizyona giren Asteriks: Roma Sitesi adlı animasyon filminde geleneksel ve modern toplumun nasıl tasvir edildiği ile kapitalizmin etkisiyle geleneksel toplumun modern topluma nasıl evrildiği sorularına sosyolojik film eleştirisinin imkanlarından yararlanılarak yanıt bulunması amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, geleneksel toplumun doğayla iç içe, nüfusu az ve birbirlerini tanıyan insanlardan oluşan, geçimlik ekonominin ve sabit toplumsal rollerin geçerli olduğu bir yapı olarak tasvir edildiği anlaşılmıştır. Modern toplumun ise kalabalık kentlerde yaşayan, tüketimin belirleyici olduğu kapitalist ekonomik ilişkilere sahip, toplumsal hareketliliğin fazla olduğu ve son derece hızlı yaşanan bir yapı olarak betimlendiği görülmüştür. Ayrıca, geleneksel bir toplumun kapitalist ekonomik ilişkilerin geçerli olduğu kent merkezli modern topluma karşı direnebilmesinin zor olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kitle İletişimi, Sinema, Kapitalizm, Geleneksel Toplum, Modern Toplum, Asteriks.

The Description of Traditional and Modern Society in the Shadow of Capitalism: A Research on 'Asterix: The Mansions of the Gods'

ABSTRACT

In this study, it is aimed to find answers to the questions of how traditional and modern society is depicted, and how traditional society evolved into modern society with the effect of capitalism in the animated movie Asterix: The Mansions of the Gods, which was released in 2014, by using the opportunities of sociological film criticism. As a result of the study, it has been understood that the traditional society is depicted as a structure that is intertwined with nature, consisting of people who know each other, with a small population, and where a subsistence economy and fixed social roles are valid. On the other hand, it has been seen that modern society is described as a structure that lives in crowded cities, has capitalist economic relations where consumption is determinant, has high social mobility and lives extremely fast. In addition, it has been concluded that it is difficult for a traditional society to resist against the city-centered modern society in which capitalist economic relations are valid.

Keywords: Mass Communication, Cinema, Capitalism, Traditional Society, Modern Society, Asterix.

1. Giriş

Kitle iletişim araçları ya da yaygın kullanımıyla medya, kitlesel düzeyde iletişim yapılan araçların tümünü içermektedir. Tarihsel gelişimlerine göre bakıldığında "tiyatro, gazete, kitap, dergi, broşür gibi yazılı basın ile sinema, film, radyo, televizyon, plak, kaset, video-kaset, kompakt-disk ve internet" birer kitle iletişim aracıdır. Birbirlerinden çeşitli yönleriyle ayrılan bu araçların, en temel ortak özellikleri ise iletileri çoğaltmalarıdır (Aziz, 2022, ss. 89-90).

Teknolojideki ilerlemelere paralel olarak yaygınlaşan ve kitlesel iletişimi gerekli kılan gelişmelerin ortaya çıkmasıyla kitle iletişim araçları toplumsal hayatın en başat aktörleri arasına girmiştir. Kitle iletişim araçlarına bu vasfı kazandıran -arkasındaki teknolojinin ötesinde- onun aracılığıyla üretilen içeriklerin/mesajların geniş halk kitlelerine aktarılabilmesidir. Çünkü bu içerikler, belirli bir amaç çerçevesinde planlanarak hazırlanırlar. Bu anlamda sinema da sanatsal ve toplumsal yönleriyle önemli bir kitle iletişim aracıdır.

Sinema, en genel manada, farklı görme biçimlerini izleyicilere aktaran bir tahayyül olarak tanımlanabilir. Sinema bunu geleneksel görme ve deneyimleme biçimlerini tekrar üreterek yapabileceği gibi, insanların nesnelere daha önce hiç olmadığı şekilde görmedikleri ve deneyimlemedikleri şekillerde algılamalarını

* **Corresponding Author/Sorumlu Yazar**, Arş. Gör. Dr., Aksaray Üniversitesi, fatihbaritci@aksaray.edu.tr
Makalenin Gönderim Tarihi: 16.12.2022; Makalenin Kabul Tarihi: 15.02.2023

Citation/Atf: Baritci, F. (2023). Kapitalizmin gölgesinde geleneksel ve modern toplum tasviri: "asteriks: roma sitesi" üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 50, 106-115. <https://doi.org/10.52642/susbed.1220314>

sağlayarak da yapabilir (Kellner, 2013, s. 29). Sinema, toplumsal incelemelerin nesnesini yorumlama, türetme, yerinden etme ve eğip bükme aracılığıyla bir çeşit toplumsal bilinçdışı işlevi taşımaktadır. Ayrıca sinema hem toplum üzerine düşünceler üretir hem de o toplumun bir parçası niteliğindedir (Diken & Laustsen, 2019, s. 24). Benzer şekilde, bir film türü olarak animasyonlar da bu nitelikleri taşırlar.

Türkiye’de Asteriks: Roma Sitesi olarak gösterime giren yapıt, Fransızca *Astérix: Le Domaine Des Dieux* adıyla 2014 yılında vizyona girmiştir (Clichy & Astier, 2014). Söz konusu yapıt, orijinalinde René Goscinny tarafından yazılan ve Albert Uderzo tarafından çizilen bir çizgi roman serisidir. Çizgi romanın konusu ise M.Ö. 50’li yıllarda sihirli bir iksir yardımıyla dünyanın birçok yerinde macera yaşayan ve Roma İmparatorluğu’na karşı mücadele eden bir Galya köyünü konu edinir.

Bu çalışmada incelemek üzere seçilen Asteriks: Roma Sitesi filmi, ilk kez 1971 yılında Fransızca olarak yayınlanan Asteriks’in *Le Domaine des Dieux* adlı Asterix serisinin on yedinci kitabından beyaz perdeye uyarlanmıştır. İngilizceye ise 1973 yılında *The Domain of the Gods* adıyla çevrilmiştir (Kessler, 1997, s. 44). Bu yapıtın araştırmaya konu edilmesinin sebebi, modern dünyaya sıklıkla göndermeler yaparak kapitalizmin geleneksel bir toplumu nasıl modernleştireceğini anakronik tarih okumasıyla izleyicilerine/okuyucularına alaycı bir dille anlatmasıdır. Brady’nin (2016) belirttiği gibi bu filmde büyük bir imparatorluğa uzun süredir direnen köylülerin Roma sütunları, dolayısıyla modern kent mimarisi, karşısında asimile olup olmayacağını cevabı aranır. Ayrıca kapitalizme ve onun geleneksel toplumlar üzerindeki baş döndürücü etkisine yönelik eleştiriler vardır. Nitekim Rouviere (2010, s. 206) de Asteriks yazarlarının serinin birçok bölümünde kapitalizme yönelik açık eleştirilerde bulduklarını söyler.

Çalışmada öncelikle kapitalizm, geleneksel toplum ve modern toplum kavramlarına kısaca değinilmiş olup sonrasında ise Asteriks’e dair genel bilgiler verilmiştir. Çalışmanın amacı ve önemi ortaya konduktan sonra, Asteriks: Roma Sitesi animasyon filminde geleneksel ve modern toplumsal yapıların nasıl betimlendiği ile geleneksel toplumların kapitalist ekonominin etkisiyle modern topluma evrilme sürecinin nasıl tasvir edildiği sorularına sosyolojik film eleştirisinden yararlanılarak yanıtlar aranmıştır.

2. Kapitalizm, Geleneksel Toplum ve Modern Toplum

Toplumda egemen olan iktisadi ilişkiler, toplumsal hayatın doğal akışı üzerinde son derece belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda dünyanın asırlardır kapitalizmin gölgesi altında olması, toplumsal hayatın tüm yönleriyle kapitalizm tarafından kuşatılmasına yol açmaktadır. Bütünleşik bir iktisadi, siyasi ve sosyal sistem olan kapitalizm, etkileşime geçtiği tüm alanları kendi nispetinde yeniden organize eder. Burada söz konusu olan çalışma ortamının yanı sıra “sosyal yaşam, kültürel etkileşim süreçleri ve tüm politik ilişkileri” içeren geniş bir alandır. Kapitalist aklın denetim sistemine dahil olan bu ilişkiler, doğal yapılarını yitirerek değişirler (Aytaç, 2004, s. 117). Modernliğin oluşması da en başta modern ekonomik düzenin varoluşuyla doğrudan ilişkilidir. Özellikle Batı tecrübesinde geleneksel ve modern toplum arasındaki en önemli değişiklik ekonominin toplumsal düzendeki konumuydu. Burada söz konusu olan kapitalist ekonomidir (Bakırezer, 2004, s. 189).

Topluma dair yapılan incelemelere bakıldığında, düşünürlerin en çok üzerinde durdukları hususun modernlik ve modernleşme olgusu olduğu görülür. Dolayısıyla, geleneksel ve modern toplum arasındaki ayrıma da değinildiği ortadadır. Özellikle Tönnies’in cemaat ve cemiyet kavramlarıyla ortaya koyduğu ayrım ile Durkheim’in çalışmaları hem geleneksel ve modern toplumun asıl niteliklerini hem de daha sonra bu alanda yürütülen araştırmaları özetler niteliktedir (Bağçe, 2004, s. 12).

Geleneksel toplumun en bilinen özellikleri durağan bir toplumsal yapıya sahip olması ve fiziki yaşam alanının kırsal ya da doğanın parçası olmasıdır. Modern toplum ise son derece hareketli ve yaşam alanı itibarıyla kentlidir. Bu anlamda kent, doğadan kopuşun ve yapay bir yaşam tarzının simgesi durumundadır (Bağçe, 2004, ss. 14-15). Hatta modern toplum ile kent özdeş olarak ifade edilebilir (Huntington, 1971, s. 287) Kentlerde yaşayan modern toplumun fertlerini yani modern insanı tanımlayan en başat özellik ise sınırsız bir tüketici olmalarıdır. Modern insanın hem sınırsız bir tüketici olması hem de modern ideolojinin onun bir birey olması gerektiği düşüncesini üretmesi sebebiyle geleneksel bir toplumda var olması mümkün değildir (Köker, 2020, s. 47).

3. Asteriks: Anakronik Bir Tarih Okuması

René Goscinny'nin yazdığı ve Albert Uderzo'nun resimlendirdiği Asteriks serisi ilk olarak Ekim 1959'da Fransız çizgi roman okurları için yayımlanmaya başlamıştır (Kessler, 1997, s. 9). Çizgi romanda Roma'nın sınırsız bir imparatorluk olma hedefine, Roma sınırları içinde bulunan Galya bölgesinde yer alan bir köy halkı engel olur. Bu, tam da Asteriks'in tüm maceralarının ana konusudur. Bu edebi anlatıda Roma İmparatorluğu'nun ulaştığı sınırlar -tarihsel gerçeklikten bağımsız olarak- sınır taşları ve levhalarıyla belirlenmiş olmasına rağmen, sadece Galyalıların köyünün etrafını saran kazıklardan oluşan çit adeta aşılması imkânsız bir sınırı temsil eder. Sınırın en önemli özelliği ise Romalılar tarafından değil de Galyalılar tarafından çekilmiş olmasıdır. Bu çitler sayesinde -serinin tüm maceralarında- Romalılardan kendilerini bir şekilde koruyabiliyorlar. Serinin her yapıtı, benzer bir sonla okuyuculara veda eder: Köyde kahramanların hepsinin katıldığı bir şölenle. Dolayısıyla, Galya her zaman Asteriks ve arkadaşlarının köyü olarak kalır ve onların küçük dünyası olmaya devam eder. Bu küçük köyün yenilmez sakinlerinin en büyük amacı ise Roma'ya ait olmayan bu küçük dünyalarını ne pahasına olursa olsun korumaktır (Brodersen, 2002, ss. 14-15).

Asteriks'in maceralarını okuyucularıyla buluşturan çizgi romanda Galya köyü üzerinden "toplumda inşacı bir yaşam ideali" okurlara sunulur. Kolektif bir mutluluğun yaşandığı köy hayatının olduğu eserde, genel refahın göz önüne serildiği büyük bir vinyetle maceralar başlar ve devam eder. Galya köyünde ekonomi karada ve denizde yapılan avcılığa, tarıma ve hayvancılığa dayanır. Dolayısıyla Galya'da sahip olduğu hafıza ve adetleriyle süregelen "yerel ve ilkel bir ortam" mevcuttur. Bu geleneksel toplumun fertleri olan Asteriks ve arkadaşlarının maceralarında olmazsa olmaz düşmanları ise Roma İmparatorluğu'dur. Onun en temel özellikleri ise modern bir imparatorluk ve "bir yeri bölen, düzenleyen ve yöneten global bir sistem, zamanı arşivleyen ve tarih üreten bir kültür" olmasıdır (Rouviere, 2010, s. 26).

Asteriks serisinin on yedinci kitabından sinemaya uyarlanan Asteriks: Roma Sitesi'nde, dünya tarihinde eşine pek çok kere rastlanılabilecek bir öykü vardır. Hikâyede yayılmacı bir devlet olarak Roma İmparatorluğu, sahip olduğu tekniği kullanarak Romalıların refahını artıracak varsayımıyla bir kent tasarlayarak kendi ütopyik modelini ortaya koyar. Bundan sonra ise Galya köyünün klasik emperyalist mantık doğrultusunda sanayi modernitesi karşısında sadece iki seçeneği vardır: uyum sağlamak ya da yok olmak. Diğer bir ifadeyle, burada olan geleneksel bir köy toplumunun kimliğine yönelik saldırıdır (Rouviere, 2010, ss. 26-27).

Asteriks'in her macerasında anakronik bir tarih okumasıyla karşılaşmak mümkündür. Söz konusu eserlerde çizgi roman, sinema filmi veya animasyon filmi fark etmeksizin ideal anlatı olanaklarıyla güncel meseleler esprili bir dille ele alınıyor. Bu çalışmada incelenen Asteriks: Roma Sitesi de anakronik tarih okumasına son derece iyi bir örnektir. Milattan önce bir tarihte geçen olaylarda modern toplumun gündelik hayatına her fırsatta göndermeler yapılarak eğlenceli bir dille moderniteye eleştiri getirilir. Dolayısıyla bu sanat eserinde estetik kaygılar gözetilerek toplumsal meselelere yönelik taşınan kaygılar okuyuculara veya izleyicilere aktarılır.

4. Amaç ve Yöntem

Bu çalışmada 2014 yılında vizyona giren Asteriks: Roma Sitesi adlı animasyon filmi incelenerek geleneksel ve modern toplumun nasıl tasvir edildiği; kapitalizmin etkisiyle geleneksel toplumun modern topluma nasıl evrilebileceğinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, Asteriks: Roma Sitesi sosyolojik bir incelemeyle ele alınarak kapitalizmin egemen anlayışı doğrultusunda geleneksel bir toplumun moderne doğru evrilme süreci açıklanmıştır.

Bu doğrultuda çalışmada sosyolojik film eleştirisinden yararlanılmıştır. Filmin incelenmesinde sosyolojik analizin tercih edilmesi, Kabadayı'nın (2013, s. 56) ifade ettiği gibi filmin yalnızca bir izlenim olmanın ötesinde toplumsal anlamları içinde yoğun bir şekilde barındıran bir anlatı olmasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu anlatının çözümlemesi için, aynı zamanda yapımın içinde yer alan kültürün de incelenmesi gerekmektedir.

Sosyolojik film eleştirisinde araştırmacı filmlerin sanatsal yönlerinden ziyade, filmin üretildiği dönem veya filmin geçtiği dönemin toplumsal koşullarının öncelikli olarak ele alınmaktadır. Her film türünden ve tarihsel döneminden bağımsız olarak sosyolojik verileri içinde barındırmaktadır. Bu sebeple filmler

sosyolojik yaklaşımla değerlendirildiklerinde, sosyal değerlerin nasıl yansıtıldığı ve somut hale getirildiği, sosyal değerler üzerinde nasıl etkili olduğu, söz konusu değerleri güçlendirme veya değiştirme potansiyeli ile toplumsal tutum ve davranış kalıplarının ne yönde değişikliklere neden olduğu gibi konular aydınlığa çıkarılabilmektedir. Sosyolojik film eleştirisinin temelinde ise "filmlerin sınıf, ırk, cinsiyet ya da ulus gibi eksenler etrafında değerlendirilmesi" yer almaktadır (Özden, 2004, s. 154). Sosyolojik film eleştirisine müracaat edilen çalışmalarda filmler, "toplumsal sanat ve kültür çıktıları" şeklinde değerlendirilmektedir (Demir, 2021, s. 338). Sosyolojik film eleştirisinde filmler hem bireyi ve onun toplumsal rollerini hem de içinde bulunduğu toplumun değerlerini anlamamanın bir aracı olarak incelenmektedir. Dolayısıyla, filmler bir çeşit "kendi kendisiyle konuşan kültür" şeklinde görülmekte; kültür filmler vasıtasıyla kendini üretmekte ve sürdürmektedir (Özden, 2004, s. 160).

Nitekim, birçok çalışmada filmler üzerinden var olan toplumsal yapıyı, toplumsal yapıdaki dönüşüm ve birey üzerinde oluşturduğu etkileri, toplumsal değerler ve sorunları ortaya koymak amacıyla sosyolojik analize müracaat edilmiştir (Gültekin & Aydınlioğlu, 2020; Özbey, 2018; Uğur, 2016). Bu çalışmada ise sosyolojik film analizinin imkânlarından yararlanılarak Asteriks: Roma Sitesi filminde şu soruların cevabı aranmıştır:

- Geleneksel toplum nasıl tasvir edilmiştir?
- Modern toplum nasıl tasvir edilmiştir?
- Kapitalist ilişkiler toplumları ne şekilde dönüştürmektedir?

5. Bulgular

5.1. Geleneksel ile Modernin Karşılaşması

Film, Galya Köyü'nün görüntüsüyle başlıyor. Fakat bu görüntü gerçek köyün değil, onu temsil eden bir maketin görüntüsüdür. Galya, büyük bir coğrafyayı egemenliği altına almış Roma İmparatorluğu'nun bir türlü ele geçiremediği ve günümüz Fransa sınırlarında yer alan küçük bir köydür. Buranın ele geçirilmesi için uzunca bir süredir mücadele veren İmparator Jül Sezar önderliğindeki Roma'nın filmdeki planı, Galya'nın hemen yanına, onu kuşatacak şekilde, modern bir site inşa etmektir (Resim 1). Kessler'e (1997, s. 44) göre Sezar Galya Köyü'nün yanı başına modern apartman blokları dikerek Galyalıları Romalı kültürüyle alaşağı etmeyi ummaktadır.

Resim 1. Roma Sitesi'nin Maketi ve Sezar'ın Senatörleri

Kaynak: (Clichy & Astier, 2014)

Roma İmparatoru Sezar, projesini senatörlerine anlatırken şu ifadeleri kullanmaktadır: "Sevgili ormanları Roma uygarlığıyla çevrili şanlı binalarla sarılırken ya adapte olmaya çalışacaklar ya da tamamen yok olacaklar". Burada öncelikle modern hayat ile taş binalar arasında bir ilişki kurulmakta; modernlik karşısında geleneksel olana uyum sağlamak ya da yok olmak dışında üçüncü bir seçenek sunulmamaktadır. Ormanların hedef olarak seçilmesi ise -köyün coğrafi konumunun ötesinde- modern kent hayatının

yıkıcılığını işaret etmektedir. Dolayısıyla, modernlik karşı durulması imkânsız bir gerçeklik olarak tasvir edilmektedir.

Bu yapımın ana karakterleri Asteriks (Asterix) ve Oburiks (Obelix) ormanda avlanırken site inşaatı için Galya'ya gelmiş ekiple karşılaşır. Böylece Galyalıları henüz planın farkına varamasalar da hikâye hareketlilik kazanmaya başlar. Asteriks, Oburiks ve köpeklerinin tavrından hoşlanmayan mimar, Galyalıları "bu bıyıklı barbarlara tahammül edemiyorum" sözleriyle tanımlar ve onlara medeniyeti göstermek için ormanlarını ellerinden almak gerektiğini üstüne basarak söyler. Burada tekrar ormanların/doğanın tahribatı ile modernlik arasındaki ilişki yinelenmektedir.

Site projesi için Galya'da ilk adımlar atılırken, Roma'da sitenin yeni sakinleri aranır. Ancak kimse modern kentten ayrılp uzak ve kırsal bir yerleşim yerine gitmek istemez. Bu yüzden, Roma sakinlerini Galya'ya göndermek için arenada bir çekiliş düzenlenir. Çekilişten önce, arenaya gelen herkes için bir tablet hazırlanır. Tabletlerde Roma Sitesi'nin reklamı yer alır. Reklamda Roma Sitesi'nin modern apartman blokları, ortasında heykel olan bir havuz ve Galya'nın doğasını gösteren resimler vardır. Bunun yanı sıra, Latince yazılmış reklam metninde Romalıları Roma Sitesi'nde vaat edilen hayatın küçük bir tasviri gösterilir.

Çekiliş sonucunda talihli aileye Sezar tarafından bir daire hediye edilir. Bu esnada Roma Sitesi'ne gidecek vatandaşların ikna edilmesi amacıyla arenada konuşan senatör, açık bir şekilde modern kent hayatını kötülemekte; kapitalizmin gelinen noktada insan hayatını ne denli yaşanmaz kıldığını itiraf etmektedir:

"Romalıları, Romalıları artık bu atmosferi solumaktan yorulduunuz. Bu kokuşmuş şehrin güürültüsünden, frenlerinden, trafığünden bıktınız. Sıze olağüstü sessizlikte bir cevher sunulmakta. Tamamen yeşilliklerle dolu bir şehir. Hem de üç hafta içerisinde. Roma'nın merkezinde sızi bekliyor. Büyük Sezar bu muhteşem dairelerden birini sıze hediye edecek. Roma Sitesi'nde".

Nitekim, reklamda yer alanlar çizgi romandaki metinden alınan kısa bir kesittir. Çizgi romanda daha detaylı olarak Roma Sitesi'nin özellikleri anlatılır. Ailelerin her bir ferdi için modern kent hayatını tamamen kopya eden farklı aktivitelerin gösterildiği reklamda, en dikkat çekici unsur yeni yerleşim yerinin cazibesini ortaya koymak için seçilen ifadelerdir: "Kentlerin kirli atmosferine, keşmekeşin baskılarına doyanları temiz ve tatlı hava uçsuz bucaksız, muhteşem bir milli parkta bekliyor" (Gosciny, 2016, ss. 28-29).

Gosciny ve Uderzo'nun senatöre söyledikleri, açık bir şekilde, modern kentlerde yaşayan günümüz insanının rutin problemlerine yönelttikleri anakronik bir eleştiridir. İnsan hayatını son derece zorlaştıran şehir güürültüsü, trafik, betonla kuşatılmış bir mekân anlatısı, aslında modern bir kent hayatını izleyicilere hatırlatmaktadır. Filmde, Romalıların gönderilmeye çalışıldıkları Galya Köyü'nün doğal mekânı, günümüz insanının kentlerden kaçarak sığınmak istediği geleneksel/doğal yaşam için ideal bir yerdir. Bunu doğrular şekilde, filmin ilerleyen sahnelerinde Roma'dan Galya'ya gelenler orada başlarına gelen her türlü olaydan sonra buranın Roma'dan her hâlükârda daha iyi olduğu vurgusunu sık sık yaparlar. Dolayısıyla filmin birçok yerinde geleneksel ve modern hayat açıkça karşılaştırılır; modern kent hayatına yönelik eleştiriler getirilir.

Yurttaşlarının Roma Sitesi'ne taşınmasını sağlamak için hızını artıran Romalıları, Galya'daki inşaatı hızlandırmaya çalışırken Asteriks ve Oburiks engeline takılırlar. Romalıları ormanı bir türlü yok edip inşaatı başlatabazlar. Bu mücadeleyi bir an önce sonlandırmak isteyen Galyalıları ise Romalıların şantiyede kullanmak için getirdiği kölelere sihirli iksirlerinden vererek onları isyana teşvik ederler. Bu sayede köleler işi bırakıp özgür kalacak ve inşaatlar da devam etmeyecektir. Ancak plan umdukları gibi gitmez. Köleler, iksirin gücünü Romalıları pazarlık etmek için kullanırlar; inşaatı hızlıca tamamlamanın karşılığında askerlerle aynı maaşı almayı ve siteden birer daire sahibi olmayı isterler. Bu koşullar altında köleler/modern işçiler bir gecede siteyi tamamlarlar. Galyalıları, gördükleri karşısında geçirdikleri şokla kölelerle görüşmeye giderler. Kölelerin sözcüsü olan kişi Asteriks'e "yapmış olduğumuz toplantıların neticesinde kaçak bir köle gibi yaşamının doyurucu bir kariyer umudu taşımadığına karar verdik" der ve sonra asıl istediklerinin "özgür Romalı vatandaşlar gibi yaşamak" olduğunu söyler.

Kölelerin ortak tutumu, kariyer odaklı kapitalist iş dünyasına gönderme yaparken; özgür Romalı bir vatandaş olma isteği, anayasal modern bir toplumu işaret etmektedir. Köleler aracılığıyla filmde yapılan

anakronik tarih okumasıyla aynı zamanda -filmin ilerleyen sahnesinde köleler ile senatör arasında geçecek diyalogla beraber- modern dünyanın bir tür kölelik olduğuna değinilir.

Galyalıları bu durum karşısında hızlıca harekete geçip siteyi yıkmaya geldiklerinde, kalabalık bir grup Romalının çoktan siteye yerleştiğini görürler. Bunun üzerine geri dönerler. Günün devamında evraklarının eksik olması gerekçesiyle siteye yerleştirilmeyen Romalı bir aile ormanda yolunu kaybeder. Oburiks onları görür ve köyüne götürür. İlk karşılaşmada işgalci olarak gördükleri Romalıları köylerinde istemeyenler, geleneksel toplumun kolektiflik ruhuyla onları kabul ederler. Yoğun bir yabancılaşmanın ve bireyselleşmenin olduğu modern kent hayatında görülmesi pek mümkün olmayan "Tanrı misafiri" anlayışı bu sahnede gösterilir. Sonrasında ise köylerini kuşatacak şekilde inşa edilen modern apartman bloklarından ve oraya yerleşenlerden kurtulmak için büyücünün yardımıyla gösterdikleri her çaba boşa gider.

5.2. Kapitalist Ekonomi Karşısında Geleneksel Toplumun Dönüşümü

Bir sabah Oburiks'in köye getirdiği Romalı ailedeki anne köyün balıkçısına gider. Balık fiyatını öğrendiği zaman şaşırır ve Roma'ya göre çok ucuz olduğunu söyler. Balıkçı ise köyün denize yakın olması sebebiyle fiyatın makul olduğunu belirtir, ancak kafası karışır. Ertesi gün, balık fiyatlarından haberdar olan Roma Sitesi sakinleri köye akın eder ve balıkçı fiyatları artırır. Böylece eşitlikçi köy toplumunun kapitalist ekonomiyi benimseme ve dönüşme süreci başlamış olur. Köydeki esnaflar -demircinin antikacıya dönüşmesi gibi- sisteme uyum sağlar ve ürünlerini hikâyeleştirerek daha pahalıya satmaya başlarlar. Köy ise tamamen kapitalist bir çehreye bürünür (Resim 2). Aslında küçük kâr payıyla ticaret yapan esnaflar, günümüz kapitalizmine uygun bir şekilde sermaye biriktirmek için türlü stratejiler uygular ve kazançlarını artırır. Böylece filmde, modernitenin iktisadi boyutunu teşkil eden kapitalizmin geleneksel toplumlar üzerinde oynadığı yıkıcı ve dönüştürücü etkiye gönderme yapılmaktadır.

Resim 2. Eşitlikçi Galya Toplumunun Kapitalist Ekonomiye Uyum Sağladıktan Sonraki Hali

Kaynak: (Clichy & Astier, 2014)

Galyalıları için Roma Sitesi'ne bu denli yakın olmak, kendi toplumsal varlıklarını sürdürme açısından bir tehdide dönüşür. Özellikle köye yönelik turist ve para akışının artması, geleneksel değiş tokuşa dayanan ekonomik sistemi değiştirir. Romalıların satın alma gücünün fazla olması enflasyona neden olunca artan hayat pahalılığı karşısında Galyalıların tek yapabilecekleri sırtlarını turizme dayamaktır (Rouviere, 2010, s. 308). Dolayısıyla, Asteriks'in köyü büyük mermer binalar tarafından kuşatıldığında, Galyalıları köylerine gelen turistlere yemek servisi yaparak, antikaları ve taze balıkları normalden beş kat pahalıya satarak yeni ekonomik sisteme uyum sağlarlar. Aslında Fransız kırsalında olagelmiş ve hala da olmakta olan tam olarak budur. Filmde de Galyalıları toplumsal düzenlerini değiştirmekten başka çarelerinin olmadığı açıkça gösterilir (Mintzer, 2014). Burada izleyiciye açıkça gösterilen geleneksel toplumun kendini değiştirme biçimi, eserin ortaya çıktığı yıllarda dünyada egemen görüşlerden olan modernleşme kuramcılarının tarif ettiği türdendir.

Yeni ekonomi anlayışıyla birlikte, köyde rekabetçilik yaygınlaşır ve fiyat kırmalar başlar. Kapitalizm köyün iliklerine işler. Hatta köyün şefinin kalkanı bile neredeyse satın alınabilecek bir nesne haline gelir. Asteriks'in başını çektiği birkaç kişi köyün diğer sakinleriyle Roma Sitesi'nden kurtulmanın ve eski hayatlarına geri dönmenin yollarını aramak amacıyla bir araya geldiklerinde umduklarını bulamazlar. Çünkü geleneksel köy toplumu kapitalist ekonomi üzerinden modern kent hayatının vaat ettiklerine karşı kendisini teslim etmek üzeredir. Dolayısıyla, köylülerin genel kanısının ticari canlılığın korunmasından yana olduğu görülür. Burada geleneksel toplum modernite karşısında yenilgiyi kabul eder. Aslında anlatılan, site kurulduktan sonra kapitalizmin arzulara seslenen politikasının eşitlikçi köy toplumunu nasıl tüm şiddetiyle tahrip ettiği. Başka bir ifadeyle, Rouviere'nin (2010, ss. 309-310) belirttiği gibi Galyalılar kabul etmedikleri modernitenin kendilerine dayatılmasıyla karşı karşıya kalırlar.

Romalıları şehri terk edip Galya'ya gitmeye ikna eden senatör Roma Sitesi'ni ziyarete gelir. Bu esnada köleler ile yapılan anlaşmayı duyunca hemen harekete geçer. Önce köleleri azat eder ve onlara tahsis edilen dairelerin anahtarlarını ister. Özgür birer Romalı olmaya hak kazanan köleler duruma itiraz edince, senatör dairelerin köleyken verildiğini ve özgür oldukları için orada kira bedelini ödeyerek kalabileceklerini söyler. Sonrasında işçilerin kaldığı yeri onlara daha ucuza kiralar ve onları tekrar işe alır. Mimar ise artık emrinde birer işçiye dönüşen bu gruba bağırarak onları işe koşturmak ister. Bu durum karşısında eskiden köle, şimdi ücretli işçi olan karakter "*ama bu kölelik*" der.

Asteriks ve arkadaşları, köylülerin geleneklerine sırt çevirmelerine tepki göstererek Roma Sitesi'ne taşınmaya karar verirler. Bu durum Romalı senatör tarafından coşkuyla karşılanır. Çünkü senatöre göre Galyalıların Roma Sitesi'ne taşınmak istemesi Sezar'ın planının işe yaradığı anlamına gelir. Galyalı barbarlar(!) artık Romalılar gibi yaşamaya karar verirler, bu sebeple Sezar'ın planı beklenilenden daha da iyi gider. Diğer bir ifadeyle, geleneksel toplumun üyeleri modern kent hayatının kültürüne uyum sağlamayı kabul etmişlerdir.

Roma Sitesi'ne ilk yerleşen Asteriks ve arkadaşları yeni hayatlarına alışmakta zorluk çekerler. Hatta Oburiks modern apartman dairesini kutuya benzetir. İmparator yeni gelişmeden haberdar olunca bütün Galyalılara Roma Sitesi'nden bedava daire verir. Bunun üzerine bütün köy modern apartman dairelerine taşınır. Artık köylülerin tam anlamıyla kentleşme süreci başlar. Sadece yeni ekonomik yapıyı benimsemekle kalmazlar, tamamen Romalı (kentli) gibi yaşamaya başlarlar. Gündelik hayatın tüm pratiklerinde Romalıları taklit ederler. Hatta şef herkesten daha Romalı olur. Köydeki ticari hayat Roma Sitesi'ne taşınır. Dükkanlar daha modern bir görünümle sitedeki yerlerini alırlar, balıklar artık denizde avlanmak yerine sitenin ortasındaki havuzda yetiştirilir. Bu aynı zamanda organik gıdaya erişim bakımından kent hayatının yetersizliğine bir göndermedir.

Bu süreçte site daha da büyür ve kalabalıklaşır. Galyalılar hayatlarından son derece memnundurlar. Ancak Romalılar köylerini yıkmak için harekete geçtiğinde, benimsedikleri bu yaşam tarzının bir hata olduğunu kabul edip Romalılara karşı köylerini/geleneklerini korumak için geri dönerler. Orijinal çizgi roman üzerinden bu filmdeki anlatıyı ele alan Kessler (1997, s. 44), Galyalıların bir kez daha modernleşmeye karşı verdikleri savaştan galip ayrıldıklarını belirtmektedir. Bu yapıtta, Asteriks serilerinde olağan kabul edilen anakronik şakalarla hikâyeyi süslemek yerine, konut geliştirme üzerine uzunca bir anakronizme başvurulmuştur.

Özetlemek gerekirse, Asteriks: Roma Sitesi'nde Galya köyü yakınına kurulan kentsel bir yerleşim alanının tehdidiyle karşı karşıya kalır (Rouviere, 2010, s. 54). Buradaki macera, modern kent hayatıyla tanışmamış barbar olarak nitelendirilen köylülerin uygarlaştırılma projesinin özeti şeklindedir (Kireççi, 2019). Dolayısıyla, filmin sonunda geleneksel köy toplumunun kazandığı zafer, modern toplumlara modernleşmekten başka bir çare bırakmayan kapitalizme ve modern topluma yönelik bir eleştirinin tezahürüdür.

6. Sonuç

Dünyaca ünlü çizgi roman serisi Asteriks, dünya genelinde onlarca dile çevrilmiş edebi bir eserdir. Asteriks, sahip olduğu popülerlik nedeniyle birçok defa beyaz perdeye uyarlanmıştır. Asteriks: Roma Sitesi ise 2014 yılında daha öncekilerden farklı olarak bir animasyon filmi formatında sinemada gösterime girmiştir. Filmde, her zaman olduğu gibi, kendi sınırları içindeki küçük Galya köyünü egemenliği altına

almak isteyen Roma İmparatorluğu ile ona direnen Galyalıların macerası anlatılır. Bu yapıttaki anlatıyı dikkat çekici yapan, Sezar'ın Galya'yı ele geçirmek için uyguladığı plandır. Sezar'ın planı, askeri olarak bir türlü ele geçiremediği Galya köyünü Roma mimarisiyle inşa edilecek bir kentle kuşatarak, onları Roma kültürüyle bir çeşit asimile etme üzerinedir. Filmdeki bu kurguyu çalışma açısından ilgi çekici yapan, plan dahilinde yaşanan gelişmelerin kapitalist ekonominin geleneksel toplumların modernleştirilmesinde oynadığı rolü açık bir şekilde tasvir etmesidir.

Asteriks: Roma Sitesi'nde Galya köyü ile geleneksel toplum anlatılırken, Roma kenti ve Roma Sitesi ile modern toplum tasvir edilmektedir. Filmde geleneksel toplum doğayla iç içe ve çok kalabalık olmayan bir yerleşim yerinde birbirini tanıyan insanlardan oluşan, geçimlik bir ekonomiye sahip olan, belirli toplumsal rollerin olduğu bir yapı şeklinde betimlenir. Modern toplum ise kalabalık insan topluluklarından oluşan, kentlerde yaşayan, tüketimciğin merkezde olduğu bir ekonomi anlayışını benimseyen, toplumsal hareketliliğin ve hızın fazla olduğu bir yapının tezahürüdür. Burada Tönniesyen anlamda bir cemaat ve cemiyet anlatısının yeniden üretimi söz konusudur.

Geleneksel bir toplum olarak Galyalıların, modern Romalı vatandaşlarla karşılaşması neticesinde kimsenin birbirinden farklı olmadığı köy yavaş yavaş kente karşı direncini kaybetmiştir. Bu durumun asıl nedeni ise kapitalist ekonominin geçimlik köy ekonomisini etkisi altına almasıdır. Kendi halinde yaşayan ve geçimlik bir ekonomiye sahip olan köyde, turistlerin/Romalıların köylerine gelip ticaret anlayışının değişmesini tetiklemeleriyle geleneksel yapı darmadağın olmuştur. Öyle ki, kapitalist ekonominin rüzgarına direnmeden kapılan Galyalılar, kendilerini Romalıların arasında tamamen Romalılar gibi yaşarken bulmuşlardır. Filmdeki bu anlatı, kapitalizmin gölgesi altında olan her tür ilişkinin, onun doğasından etkilenmesinin eleştirel bir okumasıdır. Başka bir ifadeyle, kapitalist ekonominin geleneksel toplumlarda yaygınlaşarak benimsenmesi, tüketimin merkezi bir yerde olduğu modern toplumlara doğru dönüşmeyi tetiklemektedir.

Günümüzde geleneksel yapısını muhafaza eden toplumların oranı şüphesiz modern toplumlara göre giderek azalmaktadır. Nitekim, geleneksel kabul edilen toplumların bile egemen ekonomi anlayışı olan kapitalizmin gölgesinden ne kadar kaçabildiği tartışmalıdır. Çünkü onun inşa ettiği sistemden fiziken uzak kalınsa bile, kitle iletişim araçları aracılığıyla söz konusu toplumsal düzen bireyleri kuşatmaktadır. Medyaya atfedilen bu nitelik, Asteriks serisinin ortaya çıktığı yılları içine alan 1950'li ve 1960'lı yıllarda etkin olan modernleşme kuramcılarının da gündemindeydi. Daniel Lerner başta olmak üzere modernleşme kuramcılarının genel kanısı, mutlak bir gerçekliği temsil eden Batı tecrübesinin medya tüketimin artmasıyla modernleşme toplumlarını dönüştüreceği şeklindeydi. Her ne kadar bu kuram bugün etkinliğini sürdürmese bile, medya aracılığıyla modern olanın cazibesinin dünyanın her köşesini sardığı ortadadır. Asteriks: Roma Sitesi'nin sonunda gelenekselin moderne karşı galip gelmesi, bir temenninin tezahürü olarak görülebilir. Nitekim filmde de açıkça geleneksel toplumun moderne karşı ne kadar güçsüz olduğu gösterilmektedir.

7. Extended Abstract

In this study, it was aimed to examine the animated film, Asterix: The Mansions of the Gods, which was released in 2014, and to reveal how traditional and modern society is depicted, how traditional society can evolve into modern society under the influence of capitalism. Accordingly, Asterix: The Mansions of the Gods was discussed with a sociological examination and the process of evolution of a traditional society towards modern in line with the dominant understanding of capitalism is explained.

In the study, sociological film criticism was employed. The preference for sociological analysis in the examination of the film stems from the fact that, as Kabadayı expresses (2013, s. 56), the film is more than just a syllabus, it is a narrative that intensely contains social meanings. To analyze the narrative in question, it also requires an examination of the culture that takes place within the production.

In this film, the village of Gaul faces the threat of an urban settlement established near the village in the movie, the Asterix: The Mansions of the Gods (Rouviere, 2010, s. 54). The adventure here is in the form of a summary of the civilized project of the peasants, who are described as barbarians who have not met modern urban life (Kireççi, 2019). In other words, in this narrative, where non-modern societies are

offered no other way than modernization, criticisms are directed at modern society in the shadow of capitalism with the victory of traditional rural society.

The world-famous comic book series Asterix is a literary work that has been translated into dozens of languages around the world. Asterix has been adapted to the big screen many times due to its popularity. Asterix: The Mansions of the Gods was released in cinema in 2014 in the form of an animated film, unlike the previous ones. The film, as always, tells the adventure of the Roman Empire who wanted to dominate the small Gallic village within its borders and the Gauls who resisted it. What makes the narrative in this work remarkable is Caesar's plan to conquer Gaul. Caesar's plan was to surround the village of Gaul, which he could not conquer militarily, with a city to be built with Roman architecture and to assimilate them with Roman culture. What makes this fiction in the film interesting from the point of view of the work is that the developments within the plan clearly depict the role played by the capitalist economy in the modernization of traditional societies.

In Asterix: The Mansions of the Gods, traditional society is narrated via the Gallic village, and there is a narrative of modern society with both the Rome and the Mansions of the Gods. In the film, traditional society is depicted as a structure consisting of people who know each other in a settlement that is intertwined with nature and not too crowded, has a subsistence economy, and has certain social roles. Modern society, on the other hand, is the manifestation of a structure consisting of crowded human communities, living in cities, adopting an economic understanding in which consumerism is at the center, and where social mobility and speed are high. Here, there is the reproduction of a narrative of community and society in the Tönniesian sense.

As a result of the encounter of the Gauls as a traditional society with modern Roman citizens, the village, where no one differed from each other, gradually lost its resistance to the city. The real reason for this situation is that the capitalist economy affects the subsistence village economy. The traditional structure was shattered when the tourists/Romans came to the village of peasants, who lived on their own and had a livelihood economy, and triggered the change of the understanding of trade.

So much so that the Gauls, who were caught up in the wind of the capitalist economy without being able to resist, found themselves living among the Romans completely like the Romans. This narrative in the film is a critical reading of how any relationship under the shadow of capitalism is influenced by its nature. In other words, the widespread adoption of the capitalist economy in traditional societies triggers the transformation towards modern societies where consumption is centralized.

Today, the proportion of societies that preserve their traditional structure is undoubtedly decreasing compared to modern societies. As a matter of fact, it is debatable how much even traditional societies can escape the shadow of capitalism, which is the dominant understanding of economics. Because, even if one is physically distant from the system it built, the social order it built through the mass media surrounds individuals. The allure of the modern pervades every corner of the globe. As a matter of fact, the film clearly shows how powerless traditional society is against the modern.

Keywords: Mass Communication, Cinema, Capitalism, Traditional Society, Modern Society, Asterix.

Kaynakça

Aytaç, Ö. (2004). Kapitalizm ve Hegemonya İlişkileri Bağlamında Boş Zaman. CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 28(2), 115-138.

Aziz, A. (2022). İletişime Giriş (6. bs). Nobel Akademik Yayıncılık.

Bağçe, H. E. (2004). Modernliğin Temelleri ve İkirçilikli Serüveni. İçinde G. Erdumlu (Ed.), Modernlik ve Modernleşme Sürecinde Türkiye (ss. 3-59). Babil Yayıncılık.

Bakırezer, G. (2004). Türk Modernleşmesinde İktisadi Yapının Dönüşümü, Refah ve Sosyal Demokrasi. İçinde G. Erdumlu (Ed.), Modernlik ve Modernleşme Sürecinde Türkiye (ss. 187-219). Babil Yayıncılık.

Brady, T. (2016, Ağustos 19). Asterix & Obelix: The Mansion of the Gods review - Making Gaul great again. The Irish Times. <https://www.irishtimes.com/culture/film/asterix-obelix-the-mansion-of-the-gods-review-making-gaul-great-again-1.2761748>

Brodersen, K. (2002). Büyük Galyanın Küçük Dünyası. İçinde K. Brodersen (Ed.), & T. Noyan (Çev.), Asteriks ve Roma Dünyası (ss. 12-18). Kitap Yayınevi.

Clichy, L., & Astier, A. (Direktörler). (2014). Astérix: Le domaine des dieux [Animation, Adventure, Comedy]. M6 Studio, SND Films, Belvision.

Demir, Ü. (2021). Toplumun Direnen Kaleleri ve Değişim Rüzgarları: Çikolata Filmi Örneğiyle. ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 11(1), 336-345. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.846447>

Diken, B., & Laustsen, C. B. (2019). Filmlerle Sosyoloji (S. Ertekin, Çev.; 5. bs). Metis Yayınları.

Gosciny, R. (2016). The Mansions of The Gods (Rev. ed). Orion Books ; Distributed in the United States of America by Sterling Pub. Co.

Gültekin, G., & Aydınlioğlu, Ö. (2020). Sosyal Sorumluluk Aracı Olarak Sinema: Halam Geldi Filminin Sosyolojik Analizi. İçinde N. Karadaş & S. Koca (Ed.), Platon'un Mağarasından Sinema Perdesine Sosyolojik Film Okumaları (ss. 73-102). LiteraTürk Academia.

Huntington, S. P. (1971). The Change to Change: Modernization, Development, and Politics. Comparative Politics, 3(3), 283-322.

Kabadayı, L. (2013). Film Eleştirisi: Kuramsal Çerçeve ve Sinemamızdan Örnek Çözümlemeler. Ayrıntı Yayınları.

Kellner, D. (2013). Sinema Savaşları Bush-Cheney Döneminde Hollywood Sineması ve Siyaset (G. Koca, Çev.). Metis Yayınları.

Kessler, P. (1997). The Complete Guide to Asterix (First Edition). Distribooks Inc.

Kireççi, Ü. (2019, Nisan 6). Asteriks "TOKİ Tanrıları" Sitesi'nde. Gazete Duvar. <https://www.gazeteduvar.com.tr/forum/2019/04/06/asteriks-toki-tanrilari-sitesinde>

Köker, L. (2020). Modernleşme, Kemalizm ve Demokrasi (16. bs). İletişim Yayınları.

Mintzer, J. (2014, Kasım 20). "Asterix: The Land of the Gods" ('Asterix: Le domaine des dieux'): Film Review. archive.md. https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-reviews/asterix-land-gods-asterix-le-750259/?mobile_redirect=false

Özbey, A. Ü. (2018). Tüketim Toplumunda Tüketim Metaforu Olarak Zaman ve In Time Filmi Üzerine Sosyolojik Analiz. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 9(16), 2461-2479. <https://doi.org/10.26466/opus.484533>

Özden, Z. (2004). Film Eleştirisi: Film Eleştirisinde Temel Yaklaşımlar ve Tür Filmi Eleştirisi (2. bs). İmge Kitabevi Yayınları.

Rouviere, N. (2010). Asteriks ya da Uygarlığın Işıkları (İ. Yerguz, Çev.). İmge Kitabevi Yayınları.

Uğur, U. (2016). "Gurbet Kuşları" Filmi Örneğinde İç Göç Olgusunun Sosyolojik Açıdan İncelenmesi. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 6(3), 917-926.

Araştırmacıların Katkı Oran Beyanı / Contribution of Authors

Yazarların çalışmadaki katkı oranları (Fatih Barıtcı)%100 şeklindedir.
The authors' contribution rates in the study are (Fatih Barıtcı)%100 form.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.